

Notă informativă
la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Condițiile ce au condiționat elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Menționăm că, la elaborarea proiectului au fost luate în considerare propunerile prezentate de Curtea Supremă de Justiție și Avizul nr. 15 (2012) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni.

În partea ce ține de crearea Judecătoriei Anticorupție, **proiectul este în corespundere cu:**

- Programul de activitate al guvernului Republicii Moldova 2015-2018, Capitolul I, Secțiunea A, pct. 1: *Consolidarea sistemului instituțional anticorupție prin excluderea conflictelor de competențe, îmbunătățirea conlucrării și sincronizarea eficientă a reformelor în cadrul Centrului Național Anticorupție, Procuraturii Anticorupție, Comisiei Naționale de Integritate, precum și crearea instanței specializate/judecătorilor specializați în examinarea cauzelor de corupție.*

- Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2015-2016, Capitolul I, Secțiunea A, subacțiunea 1.4: *Crearea instanțelor judecătorești specializate în examinarea cauzelor de corupție.*

Prin intermediul prezentului proiect se propune atingerea următoarelor obiective:

- sporirea încrederii societății în sistemul judecătoresc și în actul de justiție;
- consolidarea sistemului instituțional anticorupție;
- eficientizarea activității curții de Apel Chișinău;
- eficientizarea mecanismului de verificare a averilor judecătorilor.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. Crearea Judecătoriei Anticorupție

Studiul practicii judiciare a demonstrat că, pentru cauzele de corupție și cele conexe acestora, instanțele judecătorești continuă să interpreteze în mod eronat și neuniform normele de drept penal care țin de încadrarea faptelor de corupție, individualizarea pedepsei sau de alte aspecte procedurale care generează sentințe nejustificate în raport cu efectele corupției.

De mai mulți ani, aspectele examinării infracțiunilor de corupție au fost permanent pe ordinea de zi a seminarelor și meselor rotunde organizate, cu participarea judecătorilor, de către Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul Național al Justiției.

La 14 decembrie 2013, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a difuzat Recomandarea nr. 61 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție, iar la 22 decembrie 2014, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărârea nr. 11 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție.

Cu toate acestea, practica judiciară pe infracțiunile de corupție și celor conexe corupției a rămas în continuare neunitară, iar individualizarea și stabilirea pedepselor, uneori, uimește nu doar comunitatea juridică. Drept consecință, sistemul judecătoresc continuă să fie criticat pentru lipsă de coerență, profesionalism și integritate în realizarea sarcinilor ce îi revin în combaterea principalului flagel al societății - corupția.

Astfel, este evident că măsurile legislative, instituționale și de unificare a practicii judiciare, întreprinse până în prezent, nu sunt suficient de capabile să dea rezultatele scontate în lipsa specializării judecătorilor care se pronunță asupra infracțiunilor de corupție.

Din motivele expuse, se propune:

- crearea unei instanțe specializate pentru examinarea în primă instanță a cauzelor de corupție și celor conexe, prin reorganizarea sau pe baza unităților de personal și fondurilor materiale a Judecătoriei militare;

- crearea unui colegiu specializa în Curtea de Apel Chișinău și a unui complet specializa în Curtea Supremă de Justiție pentru examinarea în recurs a cauzelor de corupție și celor

conexe;

- transmisiunea online pe pagina web a instanțelor a ședințelor de judecată desfășurate pe cauzele privind infracțiunile prevăzute de Partea specială a Codului penal la art. 181⁽¹⁾ și capitolele XV și XVI, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 18;
- numirea în funcție a judecătorilor specializați doar după o selecție care ar exclude orice riscuri și vulnerabilitate de corupție, inclusiv testarea lor la poligraf.

Specializarea judecătorilor la examinarea infracțiunilor de corupție și celor conexe va aduce următoarele avantaje, menționate în Avizul nr. 15 (2012) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni privind specializarea judecătorilor:

- cunoștințele aprofundate în domeniului juridic ale judecătorului favorizează luarea unor decizii de o mai bună calitate;
- judecătorul specializat poate dobândi o expertiză mai mare în domeniul său, ceea ce poate spori autoritatea instanței din care face parte;
- concentrarea dosarelor la un cerc restrâns de judecători specializați poate asigura consecvență în luarea deciziilor și, prin urmare, o practică unitară;
- specializarea permite judecătorului, prin examinarea în mod repetat a mai multor cauze de aceeași natură, să înțeleagă mai bine realitățile referitoare la cauzele care îi sunt încredințate;
- celeritatea procesului de judecată pe cauzele de corupție;
- posibilitatea de a instrui în mod operativ un număr redus de judecători în vederea aplicării legislației/mecanismelor anticorupție.

Studiile internaționale în domeniu și practica statelor europene, cu un parcurs asemănător celui pe care-l are Republica Moldova, demonstrează eficiența instanțelor specializate anticorupție, datorită independenței și imunității acestora la presiunile politice și economice, datorită procesului transparent de numire a judecătorilor, precum și datorită integrității și profesionalismului judecătorilor.

Specializarea judecătorilor în examinarea cauzelor de corupție, inclusiv prin crearea instanțelor specializate trebuie să sporească încrederea societății în sistemul judecătoresc și în actul de justiție.

II. Reorganizarea Curții de Apel Chișinău și crearea în limitele personalului și competențelor existente a două curți de apel separate pentru mun. Chișinău și, respectiv, pentru raionale din centrul țării.

Problemele cu care se confruntă Curtea de Apel Chișinău în activitatea sa denotă necesitatea efectuării unei schimbări în organizarea acesteia.

Menționăm că comparativ cu alte curți de apel din țară, Curtea de Apel Chișinău are cel mai mare volum de lucru. De asemenea, litigiile din or. Chișinău și cele din alte localități din circumscripția Curții de Apel Chișinău au specific diferit, dat fiind faptul că majoritatea instituțiilor publice și agenților economici sunt concentrați în or. Chișinău.

În acest context, propunem divizarea actualului Curții de Apel Chișinău în: Curtea de Apel Chișinău și Curtea de Apel de Circumscripție Chișinău.

Această reorganizare este necesară atât în vederea creării condițiilor pentru specializarea ulterioară a judecătorilor, cât și pentru simplificarea procedurii de examinare a cauzelor. Specializarea judecătorilor pe cauze specifice va duce la scurtarea timpului de judecare a cauzelor, la emiterea hotărârilor judecătorești argumentate mai corect, precum și la o mai bună organizare judecătorească.

Precizăm că în prezent, în cadrul Curții de Apel Chișinău activează peste 60 de judecători, numărul acestora rămânând neschimbat după crearea celor 2 curți de apel.

III. Sporirea transparenței procedurii de selectare a candidaților la funcția de inspector-judecător

În acest sens, se propune reglementarea expresă a termenului de publicare a informației despre candidații propuși pentru a fi desemnați în Inspekția Judiciară.

IV. Întestirea CSM cu dreptul de a verifica averile judecătorilor.

Proiectul prevede dreptul CSM ca, fără a prejudicia competența altor organe, să dispună Inspekției Judiciare efectuarea controlului declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și al declarațiilor de interese personale ale judecătorilor și de a solicita organelor fiscale efectuarea controlului veridicității declarațiilor despre venituri ale membrilor familiilor judecătorilor.

De asemenea, se propune ca CSM să fie întestit cu dreptul de a constata dacă între veniturile realizate de judecător și membrii familiei sale pe parcursul exercitării funcției și proprietatea dobândită în aceeași perioadă există o diferență vădită ce nu poate fi justificată, precum și constată luarea sau participarea la luarea unei decizii sau constată încheierea directă sau prin persoane interpuse a unui act juridic, dacă acestea sînt ilegale sau cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Proiectul mai prevede ca în cazul constatării circumstanțelor sus expuse prin hotărârea CSM, judecătorul să fie propus pentru eliberare din funcție.

În contextul celor expuse supra, menționăm că proiectul propus vizează modificarea următoarelor acte legislative:

- Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.15-17, art. 62);
- Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, art.63);
- Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013, nr.15-17, art.64);
- Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.15-17, art. 65);
- Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.35-38, art.148);
- Codul de procedură penală nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699).

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect nu necesită resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat. or, conform prevederilor proiectului, sediul și bunurile materiale ale Curții de Apel de Circumscripție vor fi asigurate din contul Curții de Apel Chișinău, iar sediul și bunurile materiale ale Judecătoriei Anticorupție vor fi asigurate din contul Judecătoriei Militare.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare.

Urmare a adoptării prezentului proiect de lege, cadrul normativ conex nu necesită a fi modificat.

Viceministru

Nicolae EȘANU